

Interjú Vörös Katalinnal

Megjelent:

Bokor Balázs: *Távolban magyar*

Ötvenhatan a Mississipitől nyugatra

Médiamax Kiadó, Budapest; Panoráma Könyvek 2011; p.137

Amerikai Magyarság (hetilap)

Hungarian Canadian Media non Profit Corp. Toronto, ON, Canada

Vol. 62. No. 7. 2011. február 12. 4. old.

Bokor Balázs: Herédy Rozi ezredes asszonnyal beszélgettem a minap, aki superlativusok-ban nyilatkozott a Burg Kastl-ban töltött iskolás éveiről. Számára Burg Kastl az összetartás, az összefogás, a magyarság megőrzésének szép szimbóluma, olyan erős kapocs, amely valamennyi ott tanult ember között élete végéig tartó kapcsolatot alkot. Mit jelentett Önnek Burg Kastl, nem sokkal a Mosonmagyaróvárról történt 1956-os menekülés után?

Vörös Katalin: Kijövetelünk után majdnem pontosan egy évre kerültem testvéreimmal együtt a németországi magyar gimnáziumba, Bauschlottba (Pforzheim, Baden-Württemberg, mellett.) Burg Kastl akkor még nem létezett, mint magyar gimnázium. Bauschlott volt az utolsó állomása a II. Világháború utáni menekülttáborokban, nyomorúságos körülmények között létrehozott és fenntartott, magyar iskoláknak. Ezeknek szép emléket állít ...*az írás megmarad. A németországi magyar gimnáziumok története 1945-1956*, Koncz Lajos szerkesztette, volt diákok visszaemlékezéseiből összeállított kötet (BookSurge Publishing 2008). Ez volt a kezdeti hőskor. Egy hasonló könyv Burg Kastlról, a folytatásról, még várat magára.

Mire mi Bauschlottba kerültünk, az iskola szinte pattanásig megduzzadt 1956-ban menekült tanulókkal, nagyon sok olyan gyerekekkel, akik szülő nélkül hagyták el Magyarországot. Én boldog voltam, hogy végre iskolába kerülhettem, mert egy évig nem tanulhattam saját szintemen, a menekülés, tábor, munka, és a német nyelv hiánya miatt. Rá is kapcsoltam jó erősen, behoztam az elmaradást és kitűnően végeztem a tanévet. Bár internátusban laktunk, zsúfolt körülmények között, de mint egy nagy család, tanáraink – akik szintén menekültek voltak – vezetésével.

1958-ban költözött az iskola Burg Kastlba, egy szépen átalakított, felújított várba, ahol várkisasszonyoknak érezhettük magunkat. A leányinternátus a legfelső emeleten volt, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt az előttünk elterülő völgyre és Kastl falucskára. Számomra a környezet inspiráló hatással volt; tanáraink magas elvárásai még inkább serkentettek. Segítséget is kaptam bőven, hogy két osztályt végezhsek egyszerre, és amire kíváncsi voltunk Amerikába 1960 májusában, befejeztem a gimnázium VIII. osztályát. Az angol nyelv kötelező tantárgy volt, így valamelyest könnyebb volt az itteni újra kezdés.

Bauschlottra, Burg Kastlra, ottani tanáiraibra a legnagyobb szeretettel és hálával gondolok, mert átsegítettek életem legnehezebb korszakán; 15 éves voltam, tudatosan átéltem az 1956-os Forradalmat és Szabadságharcot, ami után elhagytam hazámat.

BB: Az Ön lánya, Pigniczky Réka Hazatérés című dokumentumfilmje az '56-os forradalom után Amerikába menekült Pigniczky László, azaz "Pige" történetét mutatja be szokatlan nézőpontból. A rendhagyó logikájú filmben ugyanis azt követhetjük végig, ahogy az ötven év elmúltával elszántan kutató Pigniczky Réka és Eszti előtt lassan kibomlik az édesapa forradalmi múltja - két lány útja saját '56-ukig. Katalin, Ön, aki 15 évesen élte át 1956-ot, hogyan tekint arra, hogy a lányok megtalálták-e saját értékelésüket 56 kapcsán? Mit jelent az Ön számára a Hazatérés, úgy is mint szereplő?

VK: A film végső szakasza volt annak a folyamatnak, aminek során lányaim megtalálták saját értékelésüket 1956-ról, mondhatnám, szóba-filmbe öntötték érzelmeiket, gondolataikat és önértékelésüket. Az 1956-os Forradalom és Szabadságharc része volt életünknek, az övékének is, rajtunk keresztül. Nem csak szüleik, de nagyszüleik, mármint az én szüleim, és az egész magyar környezet, amiben neveltük őket, továbbították a Forradalom üzenetét szóban, tőtenetekben, viselkedésben, tartásban is. (Egyebként, erről szól Réka új filmje, *Inkubátor* – mármint a kis magyar burok, amiben ők nevelkedtek.)

A *Hazatérés*ben én mellékszereplő vagyok. Aki nevelt már gyermeket, tudja mi a szülői szerep.

BB: Az életrajzából kitűnik, hogy diákévei alatt már komolyan foglalkozott olyan területekkel, amelyek egyáltalán nem "nőiesek": villamosmérnökség, mikroelektronika, mikrohullámok stb. A Berkeley egyetemen szerezte meg mesterdiplomáját. Foglalkozott a félvezetők versenyképes gyártásának témakörével. 1986 óta pedig szinte folyamatosan a Berkeley Egyetem Mikrolaboratóriumának a menedzsere. Hogy jut egy fiatal lány eszébe, hogy ilyen komoly témáknak szentelje az életét?

VK: Balázs, roppant nehezen tudok bármilyen feladatot nőies/nem nőies kategóriákba osztani. Az ember tehetsége, érdeklődési köre és kitartása célja mellett, határozzák meg, mi lesz a foglalkozása. Amióta eszemet tudom, tanító akartam lenni, mint apám, nagyapám, nagybátyáim, unokatestvéreim. Távozásunkkal az anyanyelvi közegből, ez a lehetőség háttérbe szorult, mert tizenöt évesen éppen túl léptem azt a nyelvi határt, amin belül még kiejtési hiba nélkül meg lehet tanulni egy nyelvet. A matematikánál nem számít. Az is közre játszott, hogy a megélhetési lehetőségeket felmérve a műszaki pálya előnyben van sok minden mással szemben. Persze adottság is kell hozzá, de ez nem az én dicsőségem.

BB: Ön a helyi magyarság összefogásának nagy mentora. Magam is sokszor tapasztaltam, hogy hallgatnak Önre, valóban sokan úgy gondolják, hogy Ön vezető egyénisége a helyi magyar amerikai közösségnek. Mit tart fontosnak a magyarság megőrzése és összetartása terén?

VK: Legfontosabbnak tartom a kapcsolattartást és egymás számontartását. Minden kis hír, levél, üzenet, segítségkérés, ajánlás, láthatatlan szálként köti az egyéneket a magyar közösséghez. Lehet, hogy nem megy el a rendezvényekre, reagál a hirdetésekre, de azzal, hogy elolvassa a leveleket, egy picit kötődik magyar háttéréhez. Ezt szolgálja elektronikus levelezőlistám, amit 15 éve fenntartok. Számtalan köszönetet kapok csak azért, mert küldöm, olyanoktól is, akiket személy szerint nem ismerek.

A másik oldala ennek az aktivitásnak, hogy tudunk egymásról, számon tartjuk egymást. Bárki bárhol van, dolgozhat a "magyar ügy" érdekében. Ez alatt azt értem, hogy mindenhol van lehetőség tájékoztatásra, becsületszerzésre, helytállásra, jó munkára, ami után környezetünk megítéli a magyarokat nagy általánosságban. Hányszor hallunk olyan honfitársainkról, akik magukban, magyar környezet nélkül, kiváló eredménnyel munkálkodnak, és ezzel öregbítik jó hírünket. Tudjunk róluk, biztassuk őket és ismerjük el értéküket magyar közösségünk számára. Szükségünk van erre, bármilyen kis dologról is van szó.

BB: Az AHEA, azaz az Amerikai Magyar Tanárok Szövetségének aktív motorja. Hogyan látja a szövetség jövőjét, mi az, amiben valóban tud a szövetség tenni azért, hogy a magyarok tudományos eredményei közelebb kerüljenek egymáshoz?

VK: Az AHEA, mint szakmai szervezet, elsődleges feladata, hogy fórumot teremtsen tagjainak eszmecserére, kapcsolatok építésére. Itt a közös tényező a magyarsággal kapcsolatos kutatási és tanítási területek, főként nyelvtanítás, történelem, irodalom, politikai tudomány, sociologia, zene, tehát humán érdeklődés. Mivel a téma természetesen a Kárpátmedencéhez kapcsolódik, igyekszünk az ottani tanárokkal is kiépíteni kapcsolatainkat. Ezért is rendezzük minden ötödik évben, a rendszerváltozás óta, Magyarországon évi konferenciánkat. Amerikai találkozóinkon is gyakran vannak magyarországiak, erdélyiek. Feladatunknak tartjuk, hogy a jövőben ezt a kört bővítsük, mind magyarországi, mind más kisebbségben élő tanárokkal is. A személyes találkozások vezetnek közös témákhoz, kutatáshoz. Ezen felül, szívesen látjuk írásaikat az AHEA E-journal-ban, ahol magyarul is megjelentetünk szakmailag felülvizsgált cikkeket.

BB: Az idei szegedi AHEA konferencia kapcsán Ady Endre „Intés az őrzőkhöz” című versét hívta segítségül egy ottani magyar nyelv és irodalom szakos tanár, aki dicséretet halmazát írta a konferenciáról egy helyi lapban. Jó volt MAGYARNAK lenni olyan emberek között, akik erre büszkék, s akik sok sok ezer mérföldet is megtesznek azért, hogy magyarul vagy angolul hirdessék – írta a hölgy --, és

„Ma sem engedik feledtetni

Az ember Szépbe-szótt hitét

S akik még vagytok, őrzőn, árván,

Őrzők: vigyázzatok a strázsán.” (Ady)

Még idézek egy picit az írásból: „Sokszor elgondolkozom, vajon mi, az anyaországbeliek tudunk inkább adni valamit a tőlünk messze élőknek, vagy fordítva. Mindazok, akik itt élőként részt vettünk a konferencia kötött és szabadidős programjaiban, sokban gazdagodhattunk az idelátogatók által. Hogy miben? Például a szemléletet terén, mert a szolgálat legnemesebb fajtájának lehettünk részesei. Szembesülhettünk a hűségnek azzal a válfajával, ami egyre kevésbé eleme a honi életünknek, a sokszínűség, a másként gondolkodás elfogadásának, a toleranciának XXI. századi felfogásával. Hagyomány és hagyománytisztelet kapott szót, és a legújabb generáció magyarságra nevelésének kérdése.” Katalin! Mi a véleménye erről? Nem lenne érdemes az AHEA kereteit tovább szélesíteni és még több közös erőfeszítéssel egy még átfogóbb, a napi életre tényleges hatással bíró szervezetté tenni?

VK: A 2010-es, szegedi AHEA konferencia valóban nagyon jól sikerült. Nem csak azért, mert a helyi rendezők, akik közül néhány már régi tagunk, mindent megtettek, hogy zökkenőmentesen menjen, hanem azért is, mert az előadások több mint fele Magyarországról és kisebbségben élő magyaroktól jött. A téma aktuális volt, „Magyar-magyar kapcsolatok”, amihez kötődött minden előadás, és magába foglalt hét, kisebbségben élő magyarság helyzetéről szóló, meghívott előadást. Ezzel máris bővítettük a kereteket az oktatási, tanári téren. Mint már említettem, szakmai szervezet vagyunk, és nem tartom feladatunknak, hogy más téren is aktívan szerepeljünk. Amerikában van közel 800 magyar szervezet, amik betöltik ezt az igényt; egyébként, úgy gondolom, a tanítás, nevelés, minden szinten, átszövi egész életünket.

BB: Egy-két alkalommal volt módomban férjével, Wayne-nel találkozni. Sugárzott róla az, hogy szereti a magyarokat, érdekli az, ami velünk történik. Ez mind az Ön érdeme? Ennyire nagy hatással volt Wayne-re Katalin kötődése a magyarsághoz?

VK: Köszönöm ezt a kérdést. Nem az én érdemem, így mindjárt meg is kérdeztem Waynet, mi lenne az ő válasza. Nagyon szép bókokat mondott, milyen érdekesen mesélek neki történelmünkről, a magyarságról általában, stb. Persze az igazság az, hogy kapcsolatunk nem jutott volna tovább a második találkozóznál, ha ő már eleve nem lett volna nyitott mondanivalómra, barátaimra, egyáltalán az egész magyar közösségre. Először is, a magyar nyelv már tetszett neki, amielőtt még megismerkedtünk. Egy bridge versenyen hallotta, ahol egy magyar pár ellen játszott partnerével. Érdeklík a nyelvek, beszél spanyolul és franciául, de a mi nyelvünket nem tudta hová tenni. Részemről nem vártam el, hogy magyarul tanuljon, de amiután összejöttünk, el kezdett járni az egyetemi magyar órákra azért, mint mondja, hogy ne legyen kívül álló, amikor barátaimmal beszélgetünk. Szeret magyar társaságba járni, ahol mindenki kedves hozzá és érdekes emberekkel találkozik. És nem utolsó sorban, Wayne mélyen amerikai hazafi, így természetesnek tartja kötődésemet a magyarsághoz és egyenlőségjogi érzelmeire hatással van a kisebbségben élő magyarok helyzete.

BB: Hogyan tovább Vörös Katalin? Mik a tervek Berkeleyben?

VK: Erre egyszerű a válasz; dolgozom az Egyetemen továbbra is, van még tennivalóm bőven. Szabad időmben folytatom a magyar ügyek szervezését, támogatását, amíg erőm és egészségem engedi. A San Francisco Öböl környékén nem régen alakult meg a Magyar Örökség Alapítvány, amelynek igazgatótanácsi tagja vagyok; ez csak a legújabbik aktivitásom a többiek mellett.

Egyenlőre én látogatom unokáimat, négy Clevelandban lakik, három Budapesten, de ahogy növekszenek, és maguktól is tudnak majd Kaliforniába utazni, gyakrabban fogom őket látni. Gondolom, addigra nyugdíjba megyek.